

Groeipunt 8: Incasseringsvermogen

Inleiding

Al tientallen jaren hebben we in Nederland vrede en welvaart. Een ongekennde situatie. Dat wordt extra duidelijk als we naar Afrika of het Midden-Oosten kijken: daar lijkt alleen maar ellende te zijn. Maar onze situatie vormt ook een risico voor ons, namelijk dat we verwerende mensen worden. Van verwerende mensen geldt dat ze egocentrisch zijn. Je voelt jezelf het centrum van het heelal, waar alles om moet draaien, met als gevolg: je hebt geen oog voor de ander en al zeker niet voor de Ander. Voor jou geldt de leus: 'Ik wil het nu en ik wil het allemaal'. Je wilt niet wachten en jezelf evenmin beperken. Allereerst niet op materieel gebied: krijg je een impuls om iets te kopen of te doen, dan moet daar meteen aan worden voldaan; zie je een nieuwere versie van een product, dan wil je de oude vervangen. Deze mentaliteit is vaak eveneens aanwezig met betrekking tot de gang van je leven: je kunt niet tegen teleurstellingen en tegenslagen, want je wilt gelukkig zijn en kicks hebben.

Ik schat in dat velen van ons hier op z'n minst iets van herkennen. Het hangt als het ware in de lucht een eisende levensinstelling te hebben. Je hebt récht op alles; wat jij wilt, móet gewoon gebeuren. Als er dan iets mis gaat in je leven, roept dat een buitensporige reactie op. Je wordt geweldig kwaad, want je bent ervan overtuigd: 'Wat mij nu overkomt, is niet eerlijk!' Of je raakt gedeprimeerd, want je hebt het idee: 'Nu ik iets niet meer heb, hou ik niks meer over.' Kortom, het hoeft maar even niet optimaal meer te zijn of we worden een mokkend, dreinend kind. Verwerende mensen dus, mensen met een gebrek aan incasseringsvermogen. Zulke mensen kunnen niet tegen een stootje. Als de dingen niet van een leien dakje gaan, zijn ze helemaal van de kaart. Psychisch onvolwassen is dat. Dit alles kan zich ook nestelen in de verhouding met God. Dan is er sprake van geestelijke onvolwassenheid. Van ons mag gevraagd worden dat we hierin verder komen en volwassen gelovigen worden.

1 Incasseringsvermogen met betrekking tot Gods bestuur

Ons leven gaat lang niet altijd voor de wind. Het kan zijn dat je gezondheid te wensen overlaat. Misschien heb je te kampen met een handicap, waar je nooit vanaf zult komen. Of je hebt een ernstige ziekte onder de leden, die lang zal duren of misschien zelfs dodelijk is. Ook is mogelijk dat je geen partner hebt en geen kinderen, terwijl die wel jouw diepste verlangen zijn. Maar helaas dat verlangen is niet vervuld; dat kan soms heel zwaar zijn. Mogelijk heb je een slecht huwelijk. Je hebt mooie dromen gehad over getrouwd zijn maar daar is weinig van over, met als gevolg dat de fleur van je huwelijk af is. Misschien is je dagelijks werk niet zoals jij het graag wilt, met als resultaat: je gaat elke morgen met lood in de schoenen de deur uit. Maar ook onnozele dingen kunnen ongerief brengen: je krijgt onderweg een lekke band; je moet heel wat uitprinten maar opeens gaat je printer kapot; je zit te eten en een kies breekt af. Irritante zaken. Het is duidelijk: het leven is niet altijd leuk. Dat kun je negeren maar vroeg of laat voel je daarvan de pijn.

Nu kun je daar onvolwassen op reageren. Als jou iets kleins overkomt, kun je je heel kwaad maken: 'Waarom moet mij dit overkomen?' Of je wordt chagrijnig. Er is dan geen balans tussen het kleine van het vervelende feit en de heftigheid van je emotie. Wordt iemand door iets ergs getroffen, dan komt er soms protest los: 'Waarom heb ik dat verdiend?' Daarmee wordt in feite uitgesproken: 'Ik heb toch zeker recht op voorspoed? En daar heeft God voor te zorgen.' Ook kan iemand op iets ergs reageren met schuldgevoel: 'Ik word gestraft, want kennelijk heb ik iets fout gedaan.' God wordt dan geacht te reageren zoals wellicht ouders vroeger bij die persoon thuis reageerden. Er hoefde maar iets te gebeuren of pa werd kwaad en deelde klappen uit. Een onvolwassen reactie is ook dat je gaat vluchten. Je vlucht weg uit je nare situatie in een droomwereld. Het kan de droomwereld zijn van pulpfilms of pulpboekjes. Ben je ziek, dan vlucht je misschien in de droomgedachte dat er vast ergens een genezer te vinden is die jou genezing kan bezorgen.

Al deze reacties zijn begrijpelijk. Tegenspoed kan zwaar zijn. En niet iedereen is even weerbaar. Maar als je kritisch naar dit soort reacties kijkt, ontdek je hierin iets gemeenschappelijks: je stelt je op als een zielig slachtoffer. Het zou mooi zijn als je in dit soort situaties groeit naar geestelijke volwassenheid en dus incasseringsvermogen ontwikkelt. Dan denk ik aan drie dingen:

Incasseringsvermogen is allereerst dat je aanvaardt: er kunnen altijd verbijsterende dingen gebeuren in je leven, dingen die je absoluut niet kunt begrijpen, zodat je alleen maar kunt uitschreeuwen: 'Waarom overkomt mij dit?' Denk aan het slot van Psalm 44:24-27: 'Word wakker, Heer, waarom slaapt u? Ontwaak! Verstoot ons niet voor eeuwig. Waarom verbergt u uw gelaat, waarom vergeet u onze ellende, onze nood? Onze ziel ligt neergebogen in het stof, ons lichaam vastgekleefd aan de aarde. Sta op, kom ons te hulp, verlos ons, omwille van uw trouw.' Het erge dat jou overkomt kan dus heftige emoties oproepen. Maar op een gegeven moment moet je toch zover komen dat je het kunt accepteren: 'Ja, zo is het leven.' Dan integreer je dat erge in je beleving, hoeveel vragen je ook houdt en hoeveel pijn dat erge jou ook blijft doen.

Bij incasseringsvermogen hoort daarnaast dat je erop vertrouwt: wat mij overkomt past in Gods plan met mij. Al snap ik absoluut niet waar dat erge goed voor is, via dat erge houdt God mij wel onderweg naar mijn prachtige eindbestemming. Daarbij denk ik wat in Romeinen 8:28-35 staat: 'Wij weten dat voor wie God liefhebben, voor wie volgens zijn voornemen geroepen zijn, alles bijdraagt aan het goede (...) Wie hij heeft geroepen, heeft hij ook vrijgesproken; en wie hij heeft vrijgesproken, heeft hij nu al laten delen in zijn luister. Wat moeten wij hier verder over zeggen? Als God voor ons is, wie kan dan tegen ons zijn? Wie zal Gods uitverkorenen aanklagen? God zelf spreekt hen vrij (...) Wat zal ons scheiden van de liefde van Christus?'

Accepteren we dat, dan zijn we meteen in staat meer te zien dan onze narigheid. Denk maar aan iemand als Jozef. Wat een ellende heeft hij moeten doorstaan. Maar daarin merkte hij Gods leiding van z'n leven op. (zie Genesis 45:5-8; 50:19-20)

Een derde aspect van incasseringsvermogen is dat je je best doet om een leermoment in je ellende op te merken. Daarbij denk ik aan wat in Psalm 119:71 staat: 'Het was goed voor mij dat ik vernederd werd, zo leerde ik uw wetten kennen.' Verhelderend is ook Psalm 30:7-9, waar de dichter zegt: 'In mijn overmoed dacht ik: Nooit zal ik wankelen. HEER, u verborg uw gelaat (David werd namelijk ziek) en ik bezweek van angst.' En wat bereikte God hiermee? Dat David z'n hoogmoed achter zich liet en weer ging zeggen: 'U, HEER, roep ik aan, u, Heer, smeed ik om genade.' Dat kan dus, dat ellende bij nader inzien je toch iets goeds oplevert.

Dus, als er iets naars in je leven gebeurt, moet je je niet kwaad blijven maken, of al maar zielig zijn of zitten te mokken. Het is goed dat je op een gegeven moment erbij stil gaat staan: 'Wat kan ik ervan leren?'

Het erge dat je is overkomen maakt je misschien klein voor God. Je bent er op een pijnlijke manier van doordrongen dat je geen greep op je leven hebt, dat je de controle bent kwijtgeraakt. Dat maakt jou duidelijk dat je het dus helemaal van God moet hebben.

Ook kan ellende een correctie betekenen. Misschien was je laks in je christen zijn en neigde je tot foute keuzes, maar je liet die situatie rustig doorgaan. Dan kan een fiks probleem je tot bezinning brengen: 'Waar ben ik eigenlijk mee bezig?'

Moeiten kunnen ook als test fungeren: misschien loop je keurig in het gareel en ben je echt wel een gelovige, maar ben je wel erg oppervlakkig bezig. Dan kan ellende je ertoe aanzetten kleur te bekennen: 'Waarvoor ga ik nu echt?'

Narigheid kan je ook stimuleren om eindelijk eens te gaan hunkeren naar de toekomst die God met zijn kinderen voor heeft. Het kan immers zijn dat je tot dan toe bent opgegaan in het hier en nu. Maar als je veel kwijtraakt, kan jou dat stimuleren om meer naar voren te kijken, naar de nieuwe wereld.

Dat alles hoort bij incasseringsvermogen, bij geestelijke volwassenheid. Die betekent dus beslist niet dat je altijd even rustig blijft onder tegenspoed. Ook niet dat je narigheid altijd onbewogen of zelfs heel gelaten ondergaat. Ellende kan heftige emoties oproepen, zodat je het soms zelfs uitschreeuwt. Maar ben je geestelijk volwassen, dan laat je je niet meeslepen door je ellende. Je roept jezelf tot de orde om de ellende te aanvaarden, om vertrouwen te houden in God en om er iets van te leren.

Dat zal vaak veel strijd kosten, maar zo groeit er veerkracht bij je en misschien zelfs een zekere ontspannenheid. Denk aan wat in Romeinen 8 staat. In vers 36 wordt met een aanhaling uit Psalm 44 geklaagd: 'Om u worden wij dag na dag gedood en afgevoerd als schapen voor de slacht.' Maar vers 37 vervolgt dan aldus: 'Maar wij zegevieren in dit alles glansrijk dankzij hem die ons heeft liefgehad.' En waarom: omdat God er is met zijn zorg voor jou en zijn plan met jou.

2 Incasseringsvermogen met betrekking tot Gods geboden

Er kan reclame gemaakt worden voor Gods geboden. Die zijn heilzaam en passen bij de mens. Dat is geen wonder: ze zijn afkomstig van onze Schepper. Vandaar dat in Psalm 119 de lof gezongen wordt op de geboden: 'Goed voor mij is de wet uit uw mond, beter dan een schat aan goud en zilver' (vs.72).

Maar tegelijk moeten wij het onder ogen zien dat de praktijk soms anders is. Gehoorzaamheid aan de geboden kan soms lastig uitpakken en jou dwingen jezelf in het vlees te snijden. Geboden kunnen jou immers een makkelijke uitweg afsnijden. Laat ik vier bekende thema's noemen:

Het gebeurt dat jongeren in hun liefde zo ver zijn dat ze alles met elkaar willen delen. Alleen, helemaal zeker zijn ze nog niet van elkaar, of ze hebben nog geen geld voor een dure bruiloft, of ze zien het nut niet in van een burgerlijk huwelijk - waarom ze besluiten: 'We gaan maar samenwonen.'

Maar als je je wilt houden aan Gods geboden, dan krijg je op dat voornemen een duidelijk 'nee' te horen. God wil dat je een officiële verbintenis met elkaar sluit, inclusief getuigen. Geen samenwonen.

Het kan gebeuren dat een meisje ongewenst zwanger wordt. Maar eigenlijk wil ze het kind niet, want ze heeft niks met de vader; ze is ook bang dat een kind haar opleiding of carrière zal schaden of in elk geval haar vrijheid zal beperken. Dus besluit ze: 'Ik laat m'n zwangerschap afbreken.'

Maar wil zij zich aan Gods geboden houden, dan zegt God 'nee' tegen haar: handen af van menselijk leven en al helemaal van zulk kwetsbaar leven.

Stel, je hebt een slecht huwelijk en hebt er geen zin meer in om ermee door te gaan; je wilt eindelijk wel eens gelukkig zijn. Dan kun je besluiten: 'We gaan uit elkaar.'

Maar wil je je aan Gods geboden houden, dan zegt God 'nee' tegen dat voornemen. Hij geeft je juist de opdracht trouw te blijven, hoe moeizaam dat ook is.

Een vierde en laatste voorbeeld. Misschien ben je er nalatig in om een kerkelijke bijdrage te betalen. Dat kan zijn omdat je het niet naar de zin hebt in je kerk, of je bent het niet eens met de ontwikkelingen die daar gaande zijn. Mogelijk ook vind je het jammer om van jouw geld iets weg te geven. Maar misschien ben je gewoon laks hierin. Met als resultaat: je houdt je geld op je bankrekening. Wil je gehoorzaam zijn aan Gods geboden, dan zegt God 'nee' tegen deze opstelling van je. Per slot van rekening heeft Hij jou je geld gegeven; houd je dat helemaal voor jezelf, dan steel je in feite van Hem.

Kordate taal van Gods geboden dus. Maar nu zou je kunnen tegenwerpen: uit pastorale motieven moet je toch altijd nuanceringen aanbrengen? Dat is waar: we moeten altijd rekening houden met de omstandigheden waarin iemand verkeert, wat dienstbaar is aan iemands groei en hoe groot iemands spankracht is (zie groeipunt 7: soepelheid). Om die reden pakt de toepassing van de geboden niet altijd hetzelfde uit, want we moeten begrip hebben voor iemands moeite.

Alleen, voor wie is de eis tot nuancering bedoeld? Voor ons als ómstanders. Daarmee bedoel ik: in onze omgang met de ander moeten wij niet met de letter van de wet hoog van de toren blazen, met als gevolg dat we over die ander gaan oordelen en ons tegenover hem meedogenloos opstellen. In dat geval zouden we met een beroep op de geboden geestelijke terreur uitoefenen. Ons past mildheid tegenover mensen die met de geboden in de knoei komen.

Maar de betrokkenen moeten die mildheid niet gaan misbruiken om zich aan de geboden te onttrekken: 'Dus, het komt niet zo precies.' Dat is een foute conclusie uit onze nuanceringen. Het komt terdege heel precies.

En zo kom ik weer bij de hoofdlijn van m'n verhaal: als je voor een tweesprong komt te staan in je leven en dus een keuze moet maken, kun je daar geestelijk onvolwassen op reageren. Je kunt in de verleiding komen om de weg van de minste weerstand te volgen. Dan doe je wat jij makkelijk vindt, wat in jouw straatje past, want je kunt het niet verdragen dat je tegen jezelf in zou moeten gaan. Dan moet je immers loslaten, maar in dat geval wordt het opeens niet zo leuk meer en kom je niet aan je trekken. Het is te hopen dat we in deze situatie geestelijk volwassen reageren. Dat betekent drie dingen:

Allereerst aanvaard je dat God via zijn geboden soms bepaalde keuzes afsnijdt, of je dat nu leuk vindt of niet. Het eerste moet namelijk niet zijn dat je trouw blijft aan jezelf. Natuurlijk is dat belangrijk want je mag opkomen voor je eigenheid als persoon, maar jijzelf bent niet de laatste waarheid. Het allereerste moet zijn dat je trouw wilt zijn en blijven aan God, aan wat Hij wil. Dan ben je bereid in de vier situaties van zonet het 'nee' van Gods geboden te accepteren.

Bij incasseringsvermogen hoort daarnaast dat je accepteert dat deze keuze-voor-God soms veel kan kosten. Niet voor niets zegt Christus in Matteüs 16:24: 'Wie achter Mij aan wil komen, moet zijn kruis op zich nemen en Mij volgen.' Dat opnemen van je kruis zal je meestal niet vrolijk stemmen. Je kruis op je nemen kan je door merg en been gaan, ook al erken je dat als je opdracht.

En meteen hierna zegt Christus: 'Ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het behouden' (vs.25). De keus voor Hem kan dus betekenen dat je geen leven meer hebt en soms zelfs letterlijk: dat je je leven kwijtraakt.

Dat maakt duidelijk: gehoorzamen aan Gods geboden doe je niet uit de losse pols. Het betekent dat je jezelf moet verloochenen. Wij hebben hoog in het vaandel staan dat we opkomen voor onszelf. Dat is een goede zaak. Maar als je moet kiezen, moet je eigen ik toch op het tweede plan staan.

Een derde aspect van incasseringsvermogen is dat je vertrouwen hebt. Op korte termijn kan je keuze voor God verlies betekenen, maar uiteindelijk levert het je winst op. In Matteüs 16:25 wijst Christus er immers op: 'Wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het behouden.' Dat kan dus: je raakt nu de fleur van je huwelijk, je werk of van wat ook kwijt, maar te zijner tijd komt het allemaal goed.

Christus heeft zelf nog een ander beeld gebruikt: een wijnstok moet gesnoeid worden. Als je leven gesnoeid wordt, snijdt dat erin, maar juist dan levert dat veel vrucht op (zie Johannes 15:2).

Dat is incasseringsvermogen, geestelijke volwassenheid. Het kan duidelijk zijn: gehoorzamen doe je niet altijd fluitend. Ook zul je niet altijd blij zijn met je zelfopoffering. Het kan zwaar zijn en een hele beknotting betekenen. Maar wil je volgeling zijn van Christus, dan doe je dat toch, ook al komt het jou niet goed uit. Want dat is dan je diepe overtuiging: je wilt achter Christus aan. Je weet je gedreven door zijn liefde en je hebt alle vertrouwen in Hem.

1-2 Slot

Het zou mooi zijn als bij ons allemaal het verlangen bestaat om te groeien in geestelijke volwassenheid. Dat betekent kort gezegd dus dit: jouw ik is niet de spil waar alles om draait. De band met God, met Christus is bepalend voor jou. En dan kan het niet missen:

Je voegt je naar Gods bestuur, hoe veel vragen je ook nog hebt en hoeveel moeite dat bestuur ook oproept. Je geeft Gods leiding een plaats in je leven.

Ook voeg je je naar Gods geboden, ook al zag je bepaalde dingen graag anders, maar je vertrouwt erop: toewijding aan God is goed.